

*Hässleholm Kommun, Helgeå Model Forest
och Partnerskap Alnarp
WORKSHOP rörande*

Tätortsnära natur och deltagande planering

2015-08-25

Antecknat av Per Samuelsson Sundin och justerat av deltagarna

**Hässleholms
kommun**

HIBAB

SKOGSSTYRELSEN

Sveriges lantbruksuniversitet

Partnerskap Alnarp

Innehåll

Syfte.....	2
Vad är Model Forest?	2
Bakgrund	2
Frågor för dagen	3
Program	3
Inledning	3
Rundvandring i fält	3
Besökspunkt 1	3
Besökspunkt 3	3
Besökspunkt 4	4
Besökspunkt 5	4
Besökspunkt 6	4
Workshop	4
Vision:.....	4
Tankar och exempel på åtgärder i Möllerödsområdet (Förslag ej beslutade)	5
Skyltning, in formation och broschyrer.....	5
Skogsbete	5
Restaurering vattenspegeln	5
Önskemål från hundägare	5
Cyckelleder och biltrafik.....	6
Forskning	6
Inventeringar och allmänhetens hjälp att fylla på med kunskap	6
Övriga exploaterings planer	6
Intressenter och medinflytande	7
Nästa steg?Hur går vi vidare?.....	7
Deltagarlista	7

Syfte

Syftet med de workshoppar som genomförs med Partnerskap Alnarp är att fånga in Helgeå Model Forests intressenters visioner för utveckling av sina frågeställningar och vilka åtgärder man vill göra för att uppnå visionerna. Målet är att utifrån detta formulera ett utkast till projekt och dess finansiering. Förutom att konkret avknoppas i olika projekt är resultatet av workshoparna en viktig del av Helgeå Model Forests strategiska plan för de närmaste 5 åren. Den strategiska planen utgör underlaget för IMFN:s bedömning av vår ansökan om fullt medlemskap

Vad är Model Forest?

International Model Forest Network (IMFN) är ett nätverk som sträcker sig runt om i världen och som arbetar för hållbar landskapsutveckling. Idag finns det 60 stycken Model Forest i 30 olika länder. Under våren 2014 accepterades Helgeå MF kandidatur till nätverket och efter en utvärdering under hösten 2015 är målet att vi ska få fullt medlemskap. Ett steg i det arbetet är att genomföra workshoppar

Bakgrund

Den tätortsnära naturen har en nyckelroll när det gäller möjligheten att vistas i naturen och människors behov av att motion, utöva någon sport eller söka stillhet. Skogsmarken är en viktig del av det svenska landskapet och en av våra viktigaste friluftsmiljöer. Skogens upplevelsevärden kan också ligga till grund för lokal och regional utveckling genom turism och andra näringar.

Skogsbruk och annat nyttjande påverkar den tätortsnära naturen och hur vi upplever den.

Hänsyn till sådana värden tas, men det kan råda delade meningar om vad som är dess värden och hur hänsyn bör tas. Samverkan och dialog är viktigt för att få större samsyn om skogens värden och hur skogen förvaltas.

Hur kan då lokala intressenter delta i samråd inför åtgärder i områden som har betydelse för landsbygdsutveckling, människors livsmiljö, friluftsliv och rekreation, natur och kulturmiljö?

Intressenters deltagande är också en viktig del i den europeiska landskapskonventionen. Målet är en rikare livsmiljö där alla kan delta i utformningen. Konventionen innefattar alla typer av landskap, både stad och landsbygd. För att få detta att fungera på bästa sätt krävs det ett nära samarbete mellan myndigheter, organisationer, företag och enskilda människor.

HIBAB i Hässleholms kommun, Helgeå Model Forest och Skogsstyrelsen önskar med exemplet Mölleröds Kungsgård utveckla sitt arbete med samverkan och planering i dialog med berörda aktörer. Syftet är att bibehålla och öka förutsättningar för god bebyggd miljö, attraktiv tätortsnära skog, landsbygdsutveckling, företagande och turism.

Frågor för dagen

Vilka är brukare och användare av området?

Deltagande planering?

Utvecklings/ strategisk plan?

Hur arbetar vi vidare med projektet?

Finansiering?

Avvägning produktion, miljö och sociala värden?

Program

13.30 Samling på Mölleröds Kungsgård. Vandring i närområdet

14.30 Fika inne på Kungsgården. Diskussion kring deltagande planering

16.30 Avslutning

Inledning

Denna träff ägde rum på Mölleröds naturområde och omfattade representanter från HIBAB, Hässleholms kommun, Älmhults kommun, Helgeå Model Forest, Göinge biologiska förening (GBF), Scouterna, Skåne Timmer, Västra Göinge Hembygdsförening och Skogsstyrelsen. HIBABS VD önskade alla välkomna och efter en kortare presentationsrunda av deltagarna så tar Tommy Bengtsson (HIBAB) över och genomför en rundvandring kring Kungsgården. Tanken var att presentera några av de miljöer och värden som finns i Mölleröd.

Rundvandring i fält

Besökspunkt 1

Tommy Persson och Kent Johansson (HIBAB) visar upp informationsskylten med kartor och info över demonstrationsområdet. Skylten och avgränsningen av området kommer från det nu avslutade Baltic Landscape projektet (som lade grundarbetet inför Helgeå Model Forest medlemskap i IMFN).

Olavi Olson berättar här lite om områdets historia och framförallt om Mölleröds slott (1580) vars ruin man kan beskåda. Han berättar vidare om området och platsens olika öden ex 1678 bränns slottet ner av danskar, går över att bli ett stenbrott för traktens befolkning. Staten löser in området och 1707 så byggs en kungsgård för ryttarmästare i Skånska dragon regementet och hur det senare 1885 bedrivs lantbruk ändå fram till 1959. Då etablerades P2 och området blev en del av garnisonens övningsområde. Tommy Persson inflikar att ett önskemål eller målbild är att åter ha vatten i delar av vallgraven.

Besökspunkt 2

Lars-Erik Williams från Hässleholms kommun berättar om den inventering av skyddsvärda träd som gjorts området. Ett skyddsvärt träd kan dels exempelvis vara jätteträd men också till exempel undertryckta/senvuxna träd, hålträd, hamlade träd, träd med savflöden, innehålla mulm, stort antal grova döda grenar. Gemensam nämnare är att trädet har någon egenskap som gör att den har förutsättningen att hysa höga biologiska värden.

I området så har 900 träd hittats som bedöms som skyddsvärda utifrån de kriterier som fastställts. Vi fick se kartor på dess fördelning i landskapet samt hur de är fördelat på olika trädslag. Man har också genomfört naturvårdande åtgärder i området bland annat framhuggning och röjning av naturvärdesträd för att förhindra att de skadas av inväxande träd i deras kronor samt att öka ljusinsläppet på krona och bark. Stärka vitaliteten samt förbättra mikroklimat för ljusgynnade arter på stam. Tanken är att fortsätta det arbetet för att bevara och utveckla de biologiska värdena i området.

I gruppen lyftes att det är viktigt att man i det arbetet redan nu utser efterföljare till dessa träd så att man inte får ett glapp mellan de olika träd generationerna vilket skulle vara mycket negativt för arterna kopplade till gamla träd.

Besökspunkt 3

Tommy Bengtsson från HIBAB fortsätter rundturen med Almåns gamla åfåra där man har genomfört en restaurering genom att man återskapat den våtmark som tidigare fanns här. Genom att förstärka den dämning som fanns (vilket möjligen delvis utgörs av en medeltida vägbank) har man lyckats höja vattenståndet i området. Vid midsommar utgjorde hela det låglänta området av en vidsträckt vattenspegel som sedan sjunkit undan, men istället framträdde Almaåns slingrande gamla åfåra mycket tydligt. Man har också grävt av den vägbank som byggdes på 1960-talet för att återfå våtmarkens tidigare utsträckning. Idag går våtmarken fram till vägen som löper förbi slottsruinen. Vägbanken har ersatts av en träbro i ek med hjälp av samarbetet med Skogsstyrelsen i det nu avslutade Baltic Landscape projektet. Målet är att med hjälp av den restaurerade våtmarken också kunna återfå vatten i den djupare delen av vallgraven runt slottsruinen. Man önskar också få en visuell koppling mellan kungsgården och våtmarken genom att hugga fram träd med höga naturvärden samtidigt som sikten mellan de två förbättras. En vision man har är att höja vattenståndet ytterligare. effekten av dämnet med 3-4 dm till. Gruppen lyfter att man skulle kunna diskutera vattendomen här samtidigt som den nere vid kanalen skall "omförhandlas".

Besökspunkt 4

Christer Jönsson från Helgeå Model Forest styrgrupp berättar om Almån och dess vattenföring. Hela Finjasjön vilken Almaån avvattnar är sänkt i ett par steg och idag går här ån i en grävd kanal. Lyfter områdets vikt för friluftsliv, dämmets funktion och konsekvenserna av det kommande "tusenårsregnet" då de beräknade volymerna skulle innebära en höjning av sjön med 10m. Dämnet är nytt och byggdes för att öka vattenvolymen i den relativt grunda sjön. Här finns en vilja att höja dämnet för att öka vattenvolymen ytterligare. Det kan betraktas som en sorts restaurering av sjösänkningen. Man tänker ta upp detta när vattendomen ska förnyas. Christer Jönsson berättade även om det omlöp som grävdes när dämnet etablerades vilket fungerar föredömligt vid såväl höga flöden som låga. Platsen nyttjas mycket av besökande för både fiske och ren naturupplevelse. Vid Almaåns mynningen finns en välbesökt målpunkt, Snäckan, där en lång däckspång leder ut till en utsiktsplattform. Här har man på ett pedagogiskt sätt redovisat Finjasjöns tidigare nivåer. Ett välbesökt turistaktivitet kopplat till denna del.

Besökspunkt 5

Tommy Bengtsson visar den backe med skyddsvärda gamla bokar och avenbokar som Skåneleden passerar här på vår vandring tillbaka till kungsgården. Här hittar man också en gammal skjutvall från den tid området användes som skjutbana.

Workshop

Deltagarna samlades kring ett bord och diskussioner kring området påbörjades.

Vision:

Grundviljan är att Mölleråd skall lyftas upp och visas bli tillgängligt i större utsträckning. Dels för lokalbefolkningen men också för de närliggande Hässleholmarna samt turister. Det finns en förhoppning att Mölleröd skall bli ett uppskattat tätortsnära besöksmål där man på ett hållbart sätt bevarar och utvecklar natur, kultur och sociala värden samtidigt som man tar tillvara på de produktions aspekter som finns. Utöver detta är viljan att man jobbar utifrån ett medinflytande perspektiv där de intressenterna med kopplingar till Möllerödsområdet har möjligheter att påverka dess utveckling.

Tankar och exempel på åtgärder i Möllerödsområdet

Skyltning, information och broschyrer.

- En reflektion är att anslagstavlan i anslutning till kungsgårdsområdet skulle kunna utvecklas. Dels genom mer anslag på den ena sidan men också att stensätta den runt om så att besökare på ett naturligt sätt leds runt den och inser att den finns information på båda sidorna.
- Förslag om att berika platsen med broschyrer i ett led att tillgängliggöra området.
- Stor kunskap och intresse finns inom gruppen att förmedla den kunskap kring platsen natur- och kulturvärden.
- Man vill etablera vandringsstråk som till exempel den runda deltagarna gick under dagen. Uppmärkning i fält och illustrerat på kartor gör besökaren modigare att utforska området. Det är ju känt att människor sällan beger sig utanför ut markerade leder och stigar. I nuläget så finns inte några vägvisare eller uppmärkta leder med undantag av Finjasjöleden och Skåneleden vilka passerar området.
- Dessa slingor skall bjuda på information om såväl biologisk som historisk karaktär. Nyttja begreppet "Storytelling", d.v.s. berika ett objekt område med bild och text för att ge ytterligare en dimension till upplevelsen. Detta kan vara allt från jättekens storlek och hur många arter den hyser till historiska händelser såsom att 8000 danska soldater stod här uppradade på 1600-talet eller när Linné besökte området och skrev följande om Mölleröd med omnejd. Detta måste marknadsföras.

Skogsbete

- Djurlivet i området något att tänka på. Finns det någon tanke på bete i området. Det finns arrendatorer som betar vissa delar och skogsbete skulle potentiellt vara möjligt men man ser en rad problem kopplat till detta. Dels rör det sig om stora ytor att betet kan bli för svagt och att man ändå måste komplettera maskinellt. Ett förslag på att dela upp området vilket skulle kunna innebära intensivare bete. Djurhållare är betänksamma kring förekomsten av parasiten stor leverflundra. Frågan lyfts då hur parasiten fungerar och om man kan minska risken för detta genom förflyttning av djur och låta områden ligga i betesträda emellanåt. En annan aspekt är de problem som kan uppkomma mellan önskan om tillgänglighet för besökande och ambition att ha bete. Finns en utbredd rädsla för kor vilket skulle begränsa tillgängligheten för allmänheten. Där lyftes att får kan vara ett "ofarligare" alternativ då de inte är lika skrämmande. Tidpunkt för bete läggs fram som ett alternativ till att uppnå gott betestryck. Man menar att en kortare period av bete i november kan ge bra effekt på sly.

Restaurering vattenspegeln

- Vision kring vattenspegeln. Genomströmning eller konstant spegel? Man vill återskapa vattenspegel som funnits historiskt och inte restaurera ursprunglig vattenfåra.

Önskemål från hundägare

- De olika hundklubbarna i önskemålet har önskemål om bland annat en så kallad aktivitetsbana före. Detta tas under beaktande men kan vara i konflikt med fågellivet.

En synpunkt var att ser man till olika uppkomna incidenter är det påfallande ofta att hund är inblandad.

Cykelleder och biltrafik

- Cykelled till Mölleröd är något som också lyfts. Med endast 20 min cykeltid från järnvägsstation till Kungsgården skulle Mölleröd kunna göras tillgängligare för Hässleholmarna samt besökande turister. Skyltning lyfts här som viktigt men också ett bra kartunderlag. De som ges ut i Hässleholm inte är tillräckligt upplever bland annat det som provat samt från turistbyrån som får försöker att på distans försöka förklara för människor utan lokalkännedom hur de skall cykla. Ett förslag om framtida skyltning av en cykelled är att göra det endast när vägval finns (Så har de gjort i Kristianstad). Kan detta utvecklas tillsammans med Skånetrafiken? Kanske redan är gjort? Skulle kunna samköras med Höör, Osby, Älmhult. Karin Hoffman har ju gjort en guide utgående från stationer för vandringar.
- Skyltning till Mölleröd från större vägar har visat sig vara en utmaning då trafikverket tidigare satt stopp för skylt vid 21:an.
- Rädslan att området skall bli för trafikerat med bil dämpas då man säger att man bommat av stora delar vilket gör att besökarna kan komma in i området men inte köra runt i det.
- Man lyfte frågan hur turistbyrån skall jobba med hemsidan och info med cykelvägar, i nuläget saknas bland annat kartor.
- Vissa i gruppen tror att förenklade kartor är lösningen på att hitta till och i området med cykel medan andra framhåller att kartor är bra men att kompletterande utmärkning i fält behövs. Kartan visar var cykelleden finns med sedan används utmärkning för att ta sig runt.
- Vägverket kan eventuellt sitta på inventeringsunderlag rörande cykelvägar i området.
- Mountainbike led finns i området något man kunde uppmärksamma folk på.

Forskning

- Fråga huruvida det finns planer på forskning i området får ett Nej som svar (SLU hade en gång planer på att etablera en forskningsstation i området).

Inventeringar och allmänhetens hjälp att fylla på med kunskap

- Tidigare LONA-ansökningar där man velat ha stöd för att genomföra en artinventering av Möllerödsområdet har avslagits. Förslag på att inspirera/uppmana besökarna att registrera eventuella fynd i artportalen lyfts. Det har blivit ett växande intresse kring det med arter och skulle även vara ett unikt sätt att marknadsföra upptäckarglädje i området. Man kan gemensamt bidra med ökat kunskap om Mölleröd. Kunskapsläget är troligen bättre rörande områdets historik men även den behöver samlas in på ett liknande sätt.

Övriga planer och förändringar

- Frågan kring camping har lyfts tidigare. Bland annat tog HIBAB fram en idéskiss på en naturcamping. En inte helt okomplicerad fråga som även är kontroversiell då man diskuterat huruvida man skulle anlägga stugor vid skjutbanorna etc. En politisk fråga som inte landat i ett beslut(?).
- Den gamla inhägnaden av garnisonsområdet med dovhjort upphör inom två år vilket öppnar upp ytterligare en besöksväg in till Mölleröd.

- Ängelholms stadspark/hembygdspark lyfts som ett område som erbjuder spännande vandringar uppe bland träden på plattformar och vajrar. Tankar kring om detta är förenligt med områdets vision och målbild diskuteras.
- Zipline är också en upplevelse form som lyfts som förslag.

Intressenter och medinflytande

- Vi talar om vilka intressenter det kan tänkas finnas i detta område. Förutom allmänheten (besökarna) så räknar man att det finns ca 17-19 föreningar kopplade till området och att om man tänker ta detta med medinflytande på allvar så bör dessa få möjlighet att ha visst medinflytande i vad som händer i området. Det är speciellt viktigt om man ska kunna identifiera målkonflikter när det gäller nyttjande och utveckling av området. HIBAB bjuder årligen in till ett möte där man informerar om de kommande skogliga åtgärderna området. Det lyfts från delar i gruppen att i Model Forest konceptet så är det centralt att intressenter för möjlighet till att träffas och diskutera och ha ett medinflytande. Skall det fungera bör man som drivande i den processen vara öppen och inkluderande i sitt arbetssätt.

Nästa steg? Hur går vi vidare?

- Exakt struktur för arbetet är inget man enas om men lämpligt att någon form av arbetsgrupp bildas för att jobba vidare med de frågor man väljer att driva till exempel en specifik åtgärd i område såsom att utveckla cykelled, och vandrings slinga kring Kungsgården, skyltning eller informations spridning.
- Inför åtgärder bör man fundera vilka möjligheter man kan ha att söka finansiering/medfinansiering. Formulerar man åtgärden som ett projekt kan det vara lättare att söka pengar internt eller externt exempelvis Leader medel. Har det kopplingar till vatten så bör man fundera om Lova pengar finns medan natur och kultur så kan LONA vara en möjlighet. Vilka övriga finansiär som kan finnas bör undersökas i från fall till fall.
- Denna workshops information och inspiration skall knytas ihop på hemmaplan bland de som medverkade för att sedan återkomma och lägga upp strategi för hur man kan gå vidare.

Deltagarlista

Namn	Företag/Förening
Carina Jönsson-Lindholm	Turistinformatör / Hässleholm
Christer Jönsson	Helgeå Model Forests styrgrupp
Greger Johnsson	Miljönämnden/ Hässleholm
Gunnar Swärd	Parkförvaltare / Hässleholm
Ingela Thulander	Arbetsledare/park i Älmhults kommun
Jan Lannér	Helgeå Model Forest/ Skogsstyrelsen
Jan Olsson	Scouterna
Jenny Segertun	Turistbyrån / Hässleholm
Kent Johannesson	VD/ HIBAB
Lars -Erik Williams	Kommunekolog / Hässleholm
Lars Jonsson	Göinge Biologiska förening
Lennart Mattsson	Göinge Biologiska förening
Mats Sturesson	ordf/ HIBAB:s styrelse
Olavi Olson	V. Göinge hembygd förening
Per Sundin	Skogsstyrelsen
P-O Carlsson	Produktionsledare/ inköpare på Skånetimmer
Tommy Bengtsson	Förvaltare/projektledare HIBAB